Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра політичної соціології

ЗАТВЕРДЖЕНО

директор навчально-наукового інституту
соціології та медіакомунікацій

_____ Олена МУРАДЯН

«28» серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Гендерні дослідження

рівень вищої освіти бакалавр

галузь знань 23 соціальна робота

спеціальність 231 соціальна робота

освітня програма соціальна робота

вид дисципліни за вибором

ННІ соціології та медіакомунікацій

2026 / 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою ННІ соціології та медіакомунікацій

“26” серпня 2026 року, протокол № 6

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: **Мурадян Олена Сергіївна**, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри політичної соціології, **Яшкіна Дар’я Дмитрівна**, доктор філософії з соціології, старший викладач кафедри політичної соціології.

Програму схвалено на засіданні кафедри політичної соціології

Протокол від “26” серпня 2026 року № 1

Завідувач кафедри політичної соціології

_____ Дмитро БОЙКО

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми соціальна робота

Гарант освітньо-професійної програми соціологія комунікацій, реклами та зв’язків з громадськістю

_____ Ірина ЄВДОКИМОВА

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ соціології та медіакомунікацій

Протокол від “26” серпня 2026 року № 1

Голова науково-методичної комісії ННІ соціології та медіакомунікацій

_____ Юлія СОРОКА

ВСТУП

Програму вивчення обов'язкової навчальної дисципліни "**Гендерні дослідження**" складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю 054 Соціологія.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни "Гендерні дослідження" є формування у здобувачів системного розуміння гендеру як соціальної конструкції та інструментів гендерного аналізу, здатності інтегрувати гендерно-чутливий підхід у практику соціальної роботи, адвокацію рівних прав і можливостей та розроблення/оцінювання соціальної політики й програм з урахуванням міжнародних і національних стандартів.
1.2.Основними завданнями вивчення дисципліни "Гендерні дослідження" є:

1. Ознайомити з ключовими поняттями, теоріями та історією гендерних студій; відмінностями між статтю та гендером, інтерсекційністю, маскулінностями та сексуальною різноманітністю.
2. Навчити застосовувати інструменти гендерного аналізу в соціальній роботі (у т. ч. логіки зміни, гендерний мейнстрімінг у соціальних послугах).
3. Сформувати компетентності з профілактики та реагування на ГЗН: етичні принципи, підходи, конфіденційність, інформована згода, безпечні направлення, робота з кейсами.
4. Розвинути навички проєктування, моніторингу та оцінювання гендерно-чутливих програм/послуг (індикатори, базові/кінцеві вимірювання, гендерно-розподілені дані).
5. Опрацювати правові та політичні рамки (національне законодавство, міжнародні конвенції, зокрема Стамбульська конвенція) і механізми їх імплементації в соціальній сфері.
6. Підготувати до практичної взаємодії з різними групами клієнтів (ветерани/ветеранки, ВПО, люди з інвалідністю, літні люди, діти та молодь, представники ЛГБТІК+ спільнот тощо), міжсекторальної координації та міжвідомчої співпраці.

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин - 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
-	4-й
Семестр	
-	7-й
Лекції	
-.	10 год.

Практичні, семінарські заняття	
-	4 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
-	106 год.
у тому числі індивідуальні завдання	
14 год.	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

ЗК 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
ЗК 02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя
ЗК 04. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
ЗК 08. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
ЗК 09. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
ЗК 11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми
ФК 01. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного)
ФК 15. Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад
ФК 21. Здатність до оперування базовим понятійно-категоріальним апаратом соціології
ФК 22. Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій
ФК 23. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та в світі з використанням соціологічних теорій
ФК 24. Здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

ПРН 03. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід
ПРН 05. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки
ПРН 08. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціальнополітичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях
ПРН 09. Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги
ПРН 10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах

ПРН 24. Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми.
ПРН 25. Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до пояснення особливостей розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач
ПРН 26. Вміти розробляти програму соціологічного дослідження

1.8. Пререквізити: соціальна психологія, методи й технології соціальної роботи, соціальна політика.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Гендер як аналітична категорія: ключові поняття, терміни, підходи. Методологічний підхід до вивчення чинників, процесів і результатів соціального конструювання гендеру. Поняття соціального конструювання гендеру. Жіночі, феміністичні, чоловічі студії, студії про геїв та лесбійок, квір-студії. Гендер і соціальна робота в Україні.

Тема 2. Історія та теорії гендерних студій: ліберальний, радикальний, соціалістичний фемінізм; Чотири стадії розвитку гендерних досліджень. Соціально-історичні витоки фемінізму. Фемінізм як теорія, як дослідницька парадигма та як соціально-політичний рух. ЛГБТК+-дослідження. Постколоніальні та квір-студії. Соціологічне дослідження відтворення гендерних відносин у сім'ї (гендерна соціалізація, сімейні ролі, їх відтворення; сімейне насильство).

Тема 3. Інтерсекційність і нерівність: клас, раса/етнічність, інвалідність, вік, місце проживання; бідність і турбота (економіка догляду). Гендерний аспект соціальної структури і стратифікації. Гендерна нерівність: виникнення, фактори, версії, трансформації. Гендерний аспект стратифікації та соціальної мобільності. Соціологічний аналіз гендерних проявів структурної нерівності. Гендер як стратифікаційний ресурс або кастова стигма. Регіональний аспект гендерної нерівності. Скандинавська модель досягнення гендерної рівності. Індія : історико-культурні фактори гендерної нерівності та гендерного дисбалансу. Гендерна політика Китаю: наслідки традицій. Африка: континент тотальної нерівності Методики вимірювання гендерної нерівності: індекси та рейтинги. Місце України у міжнародних дослідницьких проектах з тематики гендеру. Гендерні аспекти системи зайнятості. Вплив диверсифікації робочої сили на гендерну нерівність. "Домашня робота" як елемент та інструмент гендерної асиметрії. Виправдання гендерної асиметрії у трудових відносинах. «Скляна стеля».

Тема 4. Маскулінності, гендерні ролі та здоров'я: чоловічі здоров'ятворчі практики, наслідки для соціальної роботи. Маскулінність як об'єкт вивчення соціології гендеру. «Привілейованість» фемінності та утиск маскулінності у феміністичному аналізі. Відповідь гендерних теорій на феміністичну асиметрію. Маскулінність як об'єкт ідеологічних атак у сучасному світі: нові напрями гендерного аналізу. Чоловіки в системі охорони здоров'я та соціальних послуг. Переосмислення маскулінності: шляхи трансформації.

Тема 5. Правові рамки: національні норми рівності та недискримінації; міжнародні інструменти (Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW), Стамбульська конвенція та ін.). Поняття «рівність» і «недискримінація» у правовому полі. Національне законодавство України у сфері рівності. Антидискримінаційне законодавство. Міжнародні інструменти захисту прав жінок та гендерної рівності. Застосування правових рамок у соціальній роботі.

Тема 6. Гендерно зумовлене насильство (ГЗН): типологія, фактори ризику, вплив війни; координація реагування. Складові поняття ГЗН. Типологія ГЗН Жінка та чоловік як об'єкти ГЗН. Домашнє насильство, сексуальне насильство, торгівля людьми, насильство на робочому місці, небезпечні практики. ГЗН в регіональному розрізі. Вплив війни та гуманітарних криз на динаміку ГЗН. Правова рамка реагування. Система реагування на ГЗН. Роль соціального працівника та профілактика ГЗН.

Тема 7. Гендер і соціальна політика: соціальні послуги, реформи й децентралізація; доступність і інклюзія. Гендерна перспектива в соціальній політиці. Гендерні нерівності у доступі до соціальних послуг. Інклюзія як стратегія. Міжнародні зобов'язання та національні політики.

Тема 8. Кейс-менеджмент і безпечні направлення: етика, конфіденційність, поінформована згода, PSEA/SEAH, управління даними. Гендерний підхід у кейс-менеджменті. Етика і поінформована згода в гендерно чутливому супроводі. Конфіденційність із урахуванням гендерної вразливості. Безпечні направлення з гендерною чутливістю. Гендерні аспекти PSEA/SEAH (запобігання сексуальній експлуатації, зловживанням і домаганням). Гендерно чутливе управління даними.

Тема 9. Адвокація та комунікації: дизайн кампаній, протидія упередженням/міфам, робота зі ЗМІ та соцмережами. Адвокація у сфері гендерної рівності. Дизайн адвокаційної кампанії. Гендерно чутлива журналістика. Комунікація через соцмережі, етичні аспекти публічної комунікації. Освітня система у конструюванні та трансляції гендерних стереотипів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	Інд.	С. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Гендер як аналітична категорія								4	1			
Історія та теорії гендерних студій												
Інтерсекційність і нерівність												
Маскулінності, гендерні ролі та здоров’я												
Правові рамки								4	1			
Гендерно зумовлене насильство												
Гендер і соціальна політика												
Кейс-менеджмент і безпечні направлення									1			
Адвокація та комунікації								2	1			
Усього годин							**14**	**10**	**4**			**106**

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин Денна форма	Кількість годин Заочна форма
1	Тема 1. Феміністичні рухи та патріархат: від минулого до сьогодення. *Критичне читання та обговорення феміністичних текстів.*		1
2	Тема 2. Інтерсекційність та різноманітність: чи можливо врахувати все? *Вивчення кейсів використання інтерсекційного підходу.*		
3	Тема 3. Практики турботи у гендерному розрізі. *Аналіз впливу гендерних ролей на розподіл обов'язків з догляду в родині, суспільстві та інституціях. Розгляд невидимої праці жінок, "економіки турботи" та викликів інституціалізації доглядових послуг*.		
4	Тема 4. Гендерні ролі та здоров'я. *Дослідження впливу гендерних норм та очікувань на здоров'я, поведінкові патерни та доступ до медичних і психосоціальних послуг. Практики «ризикованого здоров'я» серед чоловіків, наслідки гендерованого підходу для системи соціальної роботи.*		
5	Тема 5. Гендерне законодавство. *Аналіз механізмів реалізації правових гарантій у сфері захисту прав людини, зокрема в контексті соціальної політики та практики соціальної роботи.*		1
6	Тема 6. Віктімблеймінг та ГЗН. *Вивчення кейсів та аналіз аналіз віктімблеймінгу як прояву структурної дискримінації, що посилює вразливість постраждалих і ускладнює доступ до допомоги.*		
7	Тема 7. Вразливі групи, гендер та соціальна політика. *Аналітика змін у доступі до послуг, практик державної підтримки та ролі соціальних працівників у подоланні нових форм соціального виключення.*		
8	Тема 8. Кейс-менеджмент в міжнародних організаціях. *Аналіз політики безпечного направлення організацій та обговорення стандартів PSEA/SEAH від OCHA або Sphere.*		
9	Тема 9. Практики гендерно чутливої комунікації в соціальній сфері. *Розгляд та аналіз реалізованих стратегій подолання стереотипів, використання інклюзивної мови та етичних аспекти професійної взаємодії.*		1
10	Презентація та захист індивідуальних завдань.		1
Усього годин			**4**

5. Завдання для самостійної робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин Денна форма	Кількість годин Заочна форма
1	*Читання* матеріалів рідеру (див. перелік літератури)		60
2	*Складання карти перетину вразливостей*		2
3	*Написання есе "Невидима праця у цифрах" (3-5 сторінок)*		4
4	*Презентація кейсів «ризикованого здоров'я» в кінематографі та літературі (презентація кейсу в canva або pptx, 5-6 слайдів).*		3
5	*Вивчення гендерного законодавства: поставити 3 питання, які здались не розкритими під час вивчення*		3
6	*Підготовка прикладів віктімблеймінгу з масмедіа (опис прикладу на 1 сторінку)*		2
7	*Підготовка порівняльної рецензії на матеріали тем 1-4 (3-5 сторінок)*		4
8	ІНДЗ*: Гендер як фактор соціальної нерівності: аналітичне дослідження випадку або проблемної ситуації*		14
Усього годин			**106**

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне аналітичне завдання із гендерної проблематики.
Робота має містити:

1. Короткий опис обраного кейсу / проблемної ситуації. (1 б.)
2. Обґрунтування актуальності розгляду кейсу з погляду гендерної проблематики. (2 б.)
3. Застосування понятійно-категоріального апарату гендерних досліджень до аналізу кейсу. (3 б.)
4. Виявлення взаємодії гендеру з іншими ознаками вразливості (інтерсекційність). (2 б.)
5. Визначення структурної або символічної нерівності в ситуації. (2 б.)
6. Ідентифікація дискримінаційних практик / бар'єрів у доступі до соціальних послуг. (3 б.)
7. Застосування релевантних теорій або правових норм (наприклад, CEDAW, Стамбульська конвенція). (3 б.)
8. Рекомендації до адвокації змін (на інституційному або політичному рівні). (2 б.)
9. Захист роботи на семінарі (7)

Обсяг роботи – від 15 000 знаків із пробілами.
Список використаних джерел (не менше 5 позицій).
Максимальна оцінка – 25 балів.

7. Методи навчання

Викладання навчальної дисципліни передбачає поєднання традиційних та інтерактивних методів навчання, спрямованих на засвоєння теоретичних положень гендерних досліджень, розвиток критичного мислення, формування навичок соціологічного аналізу та аргументації.

У межах дисципліни застосовуються такі методи навчання:

1. лекція з елементами проблемного викладу та дискусії — для опанування понятійно-категоріального апарату, основних теоретичних підходів і сучасних дискусій у сфері гендерних досліджень;
2. семінарська дискусія — обговорення наукових текстів, теоретичних підходів і результатів емпіричних досліджень, формулювання та аргументація власної позиції;
3. аналіз наукових текстів (critical reading) — критичне опрацювання та порівняння теоретичних і емпіричних публікацій із гендерної проблематики;
4. кейс-метод (case study) — аналіз конкретних випадків прояву гендерної нерівності, стереотипізації, дискримінації та гендерно зумовленого насильства;
5. аналіз медіаконтенту та візуальних матеріалів — виявлення способів конструювання і трансляції гендерних норм, ролей і стереотипів у медіа, рекламі, кінематографі та цифровому середовищі;
6. дебати та структурована аргументація — формування здатності обґрунтовувати власну позицію, працювати з контраргументами та критично оцінювати альтернативні підходи;
7. проблемно-орієнтоване навчання (problem-based learning) — самостійний пошук і аналіз інформації для пояснення конкретних соціальних проблем у гендерній перспективі;
8. дослідницько-орієнтоване навчання (research-based learning) — формулювання дослідницької проблеми, добір теоретичної рамки та методів, аналіз даних і розроблення проєкту соціологічного дослідження з гендерної проблематики;
9. презентація та обговорення результатів індивідуальної роботи — представлення результатів аналізу та дослідницьких проєктів із подальшим обговоренням і зворотним зв’язком;
10. самостійна робота — опрацювання наукової літератури й освітніх ресурсів, підготовка аналітичних записок, рецензій, порівняльних аналізів та індивідуального дослідницького завдання.

Контрольна робота, письмові індивідуальні завдання, презентації, індивідуальне аналітичне завдання із гендерної проблематики, письмовий залік (у формі тесту та відкритих питань)

Приклади відкритих питань контрольної роботи:

1. Поясніть, як використання гендеру як аналітичної категорії дозволяє виявити структурні нерівності у доступі до соціальних послуг.
2. Проаналізуйте можливості та обмеження інтерсекційного підходу у практиці соціальної роботи.
3. Розкрийте, як маскулінні норми впливають на практики чоловічої турботи про здоров’я.

Критерії оцінювання контрольної роботи

Контрольна робота складається з 10 тестових та 2 відкритих питань. Кожна правильна відповідь на тестове питання оцінюється 0,5 балів. Кожна правильна відповідь на відкрите питання – 2,5 бали. Максимальна кількість балів за контрольну роботу – 10 балів.

Критерії оцінювання відкритих питань:

Відповідь повна з прикладами практик міжнародних організацій або власного досвіду.	2,5 бали
Відповідь повна, без прикладів	1,5 балів
Відповідь не досить повна, не розкриває всіх аспектів питання	1 балів
Відповідь не повна, розриває тільки одну сторону питання	0,5 балів
Відповідь майже відсутня та (або) не відповідає запитанню	0 балів

8. Методичні рекомендації з виконання залікової роботи роботи

Залікова робота оцінюється в 40 балів та складається з 40 тестових питань (0,5 балів кожна правильна відповідь), одного відкритого питання (10 балів правильна відповідь) та одного аналізу наданого кейсу (10 балів повна відповідь).

Для отримання найвищої оцінки необхідно поєднати:

1. коректне та послідовне використання матеріалів лекцій та першоджерел у відповіді – при використанні основних понять курсу, аналізі гендерної проблематики;
2. критичне переосмислення окремих тез із матеріалів лекцій та першоджерел у відповіді при виявленні недосконалості понять, концепцій, схем та моделей, що використані в курсі;
3. прозоре та аргументоване висвітлення авторської позиції – у порівнянні різних визначень основних понять курсу, при аналізі гендерної проблематики;
4. використання самостійних прикладів, що не наводились в лекційному матеріалі та/або першоджерелах і чітко ілюструють позицію автора – для демонстрації навичок експертизи в гендерній проблематиці;
5. самостійне викладення думок у відповіді (без елементів академічної недоброчесності).

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль та самостійна робота		Контрольна робота, передбачена планом	Залік	Сума
Робота на семінарах та самостійна робота		10	40	100
Есе – 5 Рецензія – 5 Презентація кейсів «ризикованого здоров'я» – 3 Робота на семінарах – 12	ІНДЗ: Проект дослідження 25			

Разом за семестр студент може отримати **максимально 100 балів.**
Мінімальна кількість балів, яку студент повинен набрати для допуску до заліку – **20 балів.**

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних. проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги

(генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

У межах освітнього компонента можливе визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, за окремими темами курсу. Таке визнання здійснюється за умови відповідності тематики, змісту та результатів навчання відповідної програми, курсу, тренінгу чи іншого виду неформальної освіти змісту та результатам навчання, передбаченим робочою програмою освітнього компонента.

Рішення про визнання результатів неформальної освіти та кількість балів, що можуть бути зараховані здобувачеві, визначаються з урахуванням обсягу та змісту опанованого матеріалу й на підставі документа, що підтверджує успішне проходження відповідного навчання (сертифіката, свідоцтва тощо).

.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
0-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Базова література:

1. *Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. – К.: "К.І.С.", 2004. – 536 с.* http://gender.at.ua/_ld/1/186_osnovy_teorii_g.pdf
2. *Гендерна рівність і недискримінація: посібник для експертів і експерток аналітичних центрів. Марценюк Т.О. – К.: [б. в.], 2014. - 65 с.* http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/3540
3. Гендер для медій. Маєрчик М., Плахотнік О., Ярманова Г. (ред.) Гендер. К.: Критика, 2013. – 220 с.
4. Гендерні медійні практики: Навчальний посібник із гендерної рівності та недескримінації для студентів вищих навчальних закладів / Колектив авторів. – Київ, 2014. – 206 с.

5. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція). Довідник для членів парламенту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://rm.coe.int/1680096e45 .

Допоміжна література:

1. A. Luxx Mishou (2021) Cosplayers: Gender and Identity. Routledge.
2. Amrita Basu, Tanika Sarkar (2022) Women, Gender and Religious Nationalism. Cambridge: Cambridge University Press.
3. Claudia Mora, Nicola Piper (2021) The Palgrave Handbook of Gender and Migration. Palgrave Macmillan.
4. Emily Cox-Palmer-White (2021) The Biopolitics of Gender in Science Fiction: Feminism and Female Machines. Routledge.
5. Esra Ozdenerol (2021) Gender Inequalities: GIS Approaches to Gender Analysis. CRC Press.
6. Holly Lawford-Smith (2022) Gender-Critical Feminism. Oxford: Oxford University Press.
7. Ivan Jablonka (2022) A History of Masculinity: From Patriarchy to Gender Justice. Allen Lane.
8. Jo Angouri, Judith Baxter (2021) The Routledge Handbook of Language, Gender, and Sexuality. Routledge.
9. Kevin Guyan (2022) Queer Data: Using Gender, Sex and Sexuality Data for Action. London: Bloomsbury Academic.
10. Laura Erickson-Schroth, Benjamin Davis (2021) Gender Inequalities: GIS Approaches to Gender Analysis. CRC Press.
11. Lisa Maurice, Tovi Bibring (2022) Gender, Creation Myths and their Reception in Western Civilization: Prometheus, Pandora, Adam and Eve. London: Bloomsbury Academic.
12. Mina Roces (2022) Gender in Southeast Asia. Cambridge: Cambridge University Press.
13. Балакірєва О. Громадська думка про статево-рольові стереотипи в гендерному світогляді //Гендерний аналіз українського суспільства.- К.:ПРООН,1999. - С.103-112.
14. Глосарій Гендерного інформаційно-аналітичного центру «Крона» http://krona.org.ua/gender.html
15. Грабовська Ірина Проблеми та перспективи жінки в сучасній українській політиці // Сучасність" – часопис незалежної української думки http://uvkr.org.ua/suchasnist/arhiv/2001/6_3.htm
16. Гендер і стратифікація // Структурні виміри сучасного суспільства. За ред. С. Макєєва. – Київ, 2006. – С.244-263.
17. Гендер та інститут сім'ї // Структурні виміри сучасного суспільства. За ред. С. Макєєва. – Київ, 2006. – С.264-291.
18. Дослідження. Соціальні стереотипи // Жінка у світі політики. Женщина в мире политики. Women in politics. – Бюлетень № 19. – Березень 1999. – С.5-23.
19. Драгнєвіч Л. Сутність і ретроспектива становлення та розвитку шлюбно – сімейних відносин в Україні // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 1. – С.40-43.
20. Енциклопедія для дівчат /Авт.-упоряд.Н.Волчек. – К.:Школа, 2001
21. Енциклопедія для хлопців / Авт.-упоряд.В.Петров. – К.: Школа, 2001;
22. Кіммел М. Гендероване суспільство. – К.: Сфера, 2003. – Розділ 1. Вступ, Розділ 2. Заповідано природою: Біологія формує статі (С. 1-68).

23. Кісь О. Моделі конструювання гендерної ідентичности жінки в сучасній Україні // Ї. – 2003.- .№27 (Незалежний культологічний часопис "Ї" – http://www.jimagazine.lviv.ua) .
24. Лавриненко Н.В. Гендерні стереотипи масової свідомості // Українське суспільство: моніторинг – 2000 р. Інформаційно- аналітичні матеріали / за ред. В.М.Ворони, А.О.Ручки. – К.: І-нт соціології НАН України, 2000.
25. Маєрчик М. Гендер і стать: від бінарності до багатоманіття (Розділ 1) // Гендер для медій: підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / за ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярмановоï. – К.: Критика, 2013. – С. 11-27.
26. Маєрчик М. Розвиток теорій гендеру і статі (Розділ 3) // Гендер для медій: підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / за ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярмановоï. – К.: Критика, 2013. – С. 41-58.
27. Малес Л. Числові дані як створення гендерних дискусій і дискурсів (Розділ 10) // Гендер для медій: підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / за ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярмановоï. – К.: Критика, 2013. – С. 165-178. http://ua.boell.org/sites/default/files/downloads/Gender_for_media_print.pdf
28. Малес Л.В. Основи гендерного аналізу в дисциплінах соціогуманітарного циклу. Методичні рекомендації. – К.: ПРООН, 2004. – 39 с.
29. Малес Л.В. Полігамія в просторі і часі // Виднокола. – № 2. – доступно на www.vidnokola.kiev.ua .
30. Марценюк Т. О. Стан гендерної рівності в Україні : міжнародний аспект / Марценюк Т.О. // Наукові записки. - Т. 70 : Соціологічні науки / Нац. ун-т "Києво-Могилянська академія" ; [редкол. тем. вип. : Оссовський В. Л. (гол. ред.), Паніотто В. І., Хмелько В. Є. ... та ін. ; упоряд. Бондар В. С. ; рец. Макеєв С. О., Головаха Є. І.]. - К. : Києво-Могилянська академія, 2007. - С. 53-59 // http://ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/1392
31. Медіна Т. Сексуальна функція молодої української сім'ї: соціологічний аспект // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2000. – № 2. – С.78-90.
32. Мельник Т.М. Гендер як наука та навчальна дисципліна // Основи теорії гендеру: навчальний посібник / [відповід. ред. М.М. Скорик]. – К.: К.І.С., 2004.– С. 10-29.
33. Нейджел Д. Маскулінність та націоналізм; гендер та сексуальність у творенні націй // Ї. – 2003. – №27.
34. Оксамитна С.М. Гендерні ролі та стереотипи // Основи теорії гендера: Навчальний посібник. – К.: "К.І.С.", 2004. – С. 157-181.
35. Он-лайн курс Тамари Марценюк «Жінки і чоловіки: гендер для всіх»: https://courses.prometheus.org.ua/courses/IRF/101/2015_ T2/about .
36. Сенченкова Т. Гендер: нова ідеологія чи проблемне поле соціологічної теорії // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 1999. – №2.
37. Скорик М. Гендерна стратифікація в українській перспективі // Філософськоантропологічні студії' 2001. Спецвипуск. – К.: Стилос, 2001. – С.96-108.
38. Суковата В. Стереотипи підприємництва у масовій свідомості: гендерний аналіз // Соціологія: теорія. Методи, маркетинг. – 2001. - №2. – С.131-143
39. Уварова О. Права жінок і гендерна рівність в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://helsinki.org.ua/pravazhinok-i-henderna-rivnist-v-ukrajini-o-uvarova/
40. Фулей Т. І. Гендерна рівність при здійсненні правосуддя / Т. І. Фулей. – Київ : Ваіте, 2016.

Інформаційні ресурси

1. Публікації проекту «Рівність жінок і чоловіків у світі праці» http://gender.ilo.org.ua/Pages/publications_ukr_new.aspx
2. Публікації ООН в Україні http://www.un.org.ua/ua/publications-and-reports
3. Публікації Фонду народонаселення ООН в Україні http://www.unfpa.org.ua/publications.html
4. Публікації Представництва Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні http://www.unicef.org/ukraine/ukr/media_10621.html
5. Публікації Міжнародного Альянсу із ВІЛ/СНІД в Україні http://www.aidsalliance.org.ua/cgi-bin/index.cgi?url=/ua/library/our/index.htm
6. Публікації Фонду імені Гайнріха Бьолля (із рубрики «Гендерна демократія») http://ua.boell.org/uk/vsi-publikaciyi-genderna-demokratiya-0
7. Публікації Фонду імені Фрідріха Еберта в Україні (у тому числі, про гендерне бюджетування, сексизм у рекламі) http://www.fes.kiev.ua/new/wb/pages/ukrajinska/publikaciji/ukrajina.php
8. Публікації Інституту соціології НАН України http://i-soc.com.ua/institute/el_library.php
9. World Bank Database of Gender Statistics http://genderstats.worldbank.org
10. European Institute for Gender Equality http://eige.europa.eu/
11. Strategy for equality between women and men – 2010–2015 / European Commission // http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/equality_between_m en_and_women/em0037_en.htm
12. Онлайн-курс «Переосмислення гендеру, війни та миру у XXI столітті: Україна в порівняльній перспективі». https://karazin.ua/universitet/tsili-staloho-rozvytku/genderna-rivnist/

Приклади питань до заліку

1. *Оцініть, як трансформація феміністичних теорій (від ліберального до квір-фемінізму) вплинула на розвиток сучасної соціальної роботи.Які з цих парадигм найбільше відповідають викликам українського суспільства сьогодні?*
2. *Розкрийте роль правових рамок (CEDAW, Стамбульська конвенція, українське законодавство) у регулюванні реагування на ГЗН.Чи достатньо законодавчих інструментів для роботи з кейсами домашнього насильства у практиці соціального працівника?*
3. *Поясніть, як фемінізм як дослідницька парадигма впливає на аналіз даних у соціології та соціальній роботі. Які ризики виникають у разі нейтрального підходу до гендеру?*

Приклади кейсів для аналізу на заліку

1. *Змоделюйте ситуацію кейс-менеджменту у роботі з клієнткою, яка є ВПО, матір'ю-одиначкою і має інвалідність. Як гендерна чутливість змінює вашу оцінку її потреб та пріоритетів?*
2. *Проаналізуйте приклад кампанії з просування гендерної рівності (в Україні або світі).Які стратегії адвокації були ефективними? Які міфи або опори дискримінації довелося подолати?*